

Окремі групи становлять карти транспортно-комунікативної інфраструктури та „Промисловості”. На останніх позначено не тільки промислові підприємства різних галузей, кількість зайнятих у них, але й зміни, що відбулися останніми двома десятиліттями. Це передусім розвиток малого підприємництва, місце малих підприємств у промисловому виробництві тощо.

Останній розділ атласу відображає територіальний розвиток Львова: від його заснування — до наших днів і на перспективу (до 2025 р.). Найбільше карт зображають функціонально-планувальну структуру міста, його розташування у системі розселення, вартість землі, розвиток міста у перспективі. На картах відображені всі аспекти розвитку Львова (житлове будівництво, водо- і газопостачання, транспорт, торговельні заклади, зелені насадження) за його „Генеральним планом” (2011—2025).

У восьмому розділі вміщені комплексні карти адміністративних районів міста, доповнені багатим довідковим матеріалом про населення, господарство і сферу послуг районів, світлинами про цікаві об'єкти.

Більша частина мап складена у масштабах 1:100 000, 1:75 000, 1:60 000, 1:30 000, а його районів — 1:25000.

Карти і картосхеми атласу охоплюють всі аспекти життя міста, його демографічні, соціокультурні та економічні характеристики. Це сучасний атлас, бо відображає явища і процеси з сучасних наукових і методичних позицій, найновіші тенденції у розвитку політичних, історичних, економічних і соціальних явищ, подій та процесів. Він вирізняється високим рівнем науковості та інформативності, логічною структурою й мистецьким картографічним оформленням.

Ольга ЗАСТАВЕЦЬКА

Картографічні матеріали у складі проектної документації фондів ЦДНТА України.
Довідник / Укл. А. О. Алексєнко, М. А. Балишев, О. Є. Дождєва, Є. В. Семенов;
Наук. ред. І. Б. Матяш, Р. І. Сосса.— Київ: Картографія, 2012.— 464 с.

У бібліотеках, архівах, музеях України зберігаються різноманітні картографічні твори, створені впродовж багатьох століть картографами, науковцями, фахівцями різних галузей економіки. Останніми двома десятиліттями спостерігається активізація наукових досліджень з історії картографії України. Вона окреслила питання збереження та, відповідно, каталогізації картографічної спадщини. Започатковано видання про картографічні фонди бібліотек й архівів, з'явилися перші бібліографічні покажчики картографічних творів і літератури з історії картографії України.

За останнє десятиліття в Україні вийшли друком роботи, в яких описано великі масиви архівних карт і планів та зроблено спробу уніфікувати описування документів, систематизувати відомості про них, зокрема, створено спеціальний довідник Державного архіву Херсонської області (2006). Фундаментальною є праця Р. Сосси „Картографічні твори на територію України (1945—2000 рр.)”, у якій систематизовано й описано значну кількість друкованих карт (2002).

З різних причин досі поза увагою дослідників великий обсяг картографічних матеріалів, що містяться у різноманітній проектній документації. Пропоноване довідкове видання покликане заповнити цю прогалину. У ньому зібрано відомості про карти та плани ХХ ст. (1906—1990), які входять до складу проектної документації Центрального державного науково-технічного архіву (ЦДНТА)

України у Харкові. Ця установа зберігає науково-технічну документацію, створену провідними науково-дослідними, проектними, конструкторськими, технологічними організаціями країни.

Карти, плани та схеми, що входять до складу проектної документації, представляють основні галузі господарства в межах території сучасної України. Картографічні матеріали уклали під час проведення інженерно-геологічних вишукувань для будівництва об'єктів теплоенергетики, транспорту, промислових підприємств тощо. Карти та плани містять відомості про територіальний та архітектурно-планувальний розвиток поселень України у складі містобудівних та проектів цивільного будівництва.

Низку картографічних матеріалів укладено під час опрацювання „Комплексної схеми використання водних і земельних ресурсів Української РСР”. Численні карти та плани входять до Генеральної схеми водопостачання Донбасу та Кривбасу, до проектів меліоратив-

них заходів, до проектних завдань розробки родовищ корисних копалин.

Великий масив отриманих довідкових даних — описи карт і планів, для зручності користування поділено за територіальною ознакою. За основу взято економічне районування України В. Поповкіна. Вчений регіоналізував Україну на п'ять макро-районів — Донбас і Придніпров'я, Західна Україна, Слобідська Україна, Причорномор'я, Центральна Україна (1993). Відповідно у структурі довідника



виділяють шість підсистем (частин): 1. Картографічні матеріали території України; 2. Картографічні матеріали Донецько-Придніпровського економічного району (Донецька, Дніпропетровська, Луганська і Запорізька обл.); 3. Картографічні матеріали Західноукраїнського економічного району (Рівненська, Волинська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Закарпатська і Чернівецька обл.); 4. Картографічні матеріали Північно-Східного економічного району (Харківська, Сумська і Полтавська обл.); 5. Картографічні матеріали Причорноморського економічного району (Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. і Автономна Республіка Крим); 6. Картографічні матеріали Центральноукраїнського економічного району (Київська, Чернігівська, Житомирська, Черкаська і Кіровоградська обл.).

Наприклад, у „Частині 1. Картографічні матеріали території України“ містяться цікаві п'ять карт 1963 р. мірилом 1:2 000 000—1:1 500 000, присвячені проектуванню будівництва Чорноморсько-Балтійського глибоководного транспортного шляху. За проектом, його траса мала проходити лінією Чорне море—р. Дніпро—р. Прип'ять—канал—р. Неман—Балтійське море.

Окремо у структурі довідника виділяються географічний та іменний покажчики.

До видання увійшли описи лише горизонтальних карт і планів, хоча в довіднику наявні й інші. Всього у рецензованій праці описано 3 514 картографічних документів 150 комплексів з 51 фонду ЦДНТА України.

Всі карти, представлені у довіднику — тематичні. Більша частина з них належить до групи карт суспільних явищ. У цій групі переважають економічні карти, а також адміністративні, населення, соціальної інфраструктури. Карт природних явищ порівняно небагато — геологічні, кліматичні, ґрунтові, гідрологічні, ландшафтні та ботанічні.

З 51 фонду ЦДНТА України майже половина — 22 з проектних організацій Харкова, 17 — з Києва, 4 — з Дніпропетровська, 3 — зі Львова, по одному з Донецька, Запоріжжя, Кривого Рогу та Одеси.

З публікацією опису картографічних документів ЦДНТА України до наукового обігу вводиться цінна інформація про картографічні матеріали як складову проектної науково-технічної документації. Видання дає можливість не лише ознайомитися та практично використовувати великий пласт оригінальної картографічної інформації, але й з допомогою картографічних матеріалів вивчати історію розвитку вітчизняної науки і техніки.

Іван РОВЕНЧАК

Зиновія Служинська, Олександра Служинська. Спадковість людини.— Львів: Галицька видавнича спілка, Наукове товариство ім. Шевченка, 2012.— 364 с.

На перший погляд, книжка „Спадковість людини“ містить всі ази генетики, притаманні посібникам і підручникам, що вийшли за останнє десятиріччя. Однак насамперед відзначимо корисне відхилення від навчальної програми. По-перше, у виданні вміщені описи Олександри Служинської гінекологічних хвороб, зумовлених впливом генетичних факторів (С. 206—208), і хромосомні хвороби (С. 161—172): подані описи фенотипів із порушеннями хромосомного комплексу, які відрізняються від інших, вміщених у раніше виданих підручниках. Це важливо для клініциста, бо підкреслює варіабельність фенотипових змін, чим зобов'язує лікаря оцінити кардіограму для безпомилкового діагнозу. О. Служинська подала рідкісний родовід (власні спостереження): серед шести вагітностей (двоє мертвонароджених) троє мало однаково хромосомну патологію — синдром Морріса, який трапляється досить рідко.

Нестандартний розділ включила Зиновія Служинська. Він стосується аналізів родоводів різних родин, простежених протягом шести—дев'яти поколінь (С. 281, 292, 297—322). Генеалогічний ана-

ліз дав можливість встановити велику кількість обдарованих нащадків науковців, музикантів, художників, що підтверджує спадкову схильність до талантів. Поеднуючи висновки цього розділу з висновками розділу „Характеристика популяцій“, створюється опосередкований зв'язок зі змінами генофонду українських популяцій. Чим більше видатних людей знищили окупаційні системи, чим більша втрата генів, тим менша ймовірність появи обдарувань у наступних поколінь.

У розділі „Генеалогічні дослідження“ схеми чітко ілюструють, що втрати генофонду катастрофічно впливають на „якість“ сьогоденного і майбутнього поколінь.

„Спадковість людини“ — це друге видання. Перше опубліковане 1997 р. і затверджене ЦМК з ВМО МОЗ України як посібник для вищих медичних закладів (рецензенти С. Кусень, В. Снітинський і

М. Ігнатова (Москва). Нове видання доповнене і розширене. Книжка включає розділи, яких немає в програмі, тому не є посібником, а додатковою літературою для студентів і учнів старших класів.

